

GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACTIUNEA ȘI ADMINISTRATIUNEA:
BRAȘOVŪ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IEȘE ÎN FIECARE ZI.

Pe un an 12 flor., pe șase luni 6 flor., pe trei luni 3 flor.

România și străinătate:

Pe an 40 fr., pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 franci.

SĂ PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ANUNCIURILE:

O seriă garmond 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Serisorii nofranoate nu se primesou. — Manuscripte nu se retrămită.

ANULŪ XLIX.

Nr. 78.

Sâmbătă, 5 (17) Aprilie.

1886.

Nou abonamentŭ

la

„Gazeta Transilvaniei“.

Cu 1 Aprilie 1886 st. v., s'au început unŭ nou abonamentŭ, la care invităm pe toți onorații amici și sprijinitori ai fôiei noastre.

Prețulŭ Abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria:

pe trei luni 3 fl.

„șese „ 6 „

„unŭ anŭ 12 „

Pentru România și străinătate:

pe trei luni 10 franci

„șese „ 20 „

„unŭ anŭ 40 „

Abonarea se pôte face mai ușorŭ și mai repede prin mandate postale.

Abonaților de pân'acum li-se recomanda a însemna pe cuponŭ numărulŭ fâșiei sub care au primitŭ țiarulŭ.

Domnii ce se vorŭ abonă din nou se binevoescă a scrie adresa lămurită și a arêta și posta ultimă.

Administrațiunea.

Brașovŭ 4 Aprilie 1886.

Mai în fiă-care numărŭ alŭ fôiei noastre ni se dă ocaziune a combate câte unŭ neadeverŭ din cele multe, ce le publică „cavalerii Kultur-egyletiști“ cu scopŭ de a ațța poporulŭ maghiarŭ în contra Românilorŭ. Ce i dreptŭ, în privința scorniturilorŭ tendențioase antiromânesce și a falsificării de fapte și evenimente din trecutŭ și din prezentŭ, se întrecŭ foile maghiare una pe alta. Nicî una însă nu întrece pe „Ellenzék.“ Acastă fôia ocupă fără îndoială loculŭ celŭ dintâitŭ între țiarele, ce conducŭ agitațiunea șovinistică din Transilvania.

Inchipuiți-vă acuma, că același „Ellenzék“, care nu pôte scrie două cuvinte despre Români, fără a spune o minciună — vorba lui — și fără a întortochia faptele, vine și impută „Românului“, că spre a puté apêra pe Români din statulŭ ungarŭ și-ar lua refugiu la nisce „minciuni îndrăsnețe și bătătoare la ochi“.

Nu mai încape îndoială, că ori de câte ori vr'unulŭ din țiarele de dincolo de Carpați își redică vocea în favôrea elementului românescŭ asupritŭ dela noi, patrioții privilegiați Unguri sântŭ o mare și forțe naturală indispoziția.

Nu ne pôte dér nicîdecum mira, că pe Unguri i-o fi supêratŭ și articolulŭ, ce l'a publicatŭ de curêndŭ „Românulŭ“ asupra situațiunei noastre, adresându-le nisce binevoitoare admoniări din cauza terorismului și a intoleranței lorŭ față cu noi. Trebuie să ne uimescă însă cutezanța celorŭ dela „Ellenzék“, cari în locŭ de a se mărgini să 'și manifesteze indispoziția, răspundêndŭ „Românului“ cu aceeași urbanitate, cu care acestŭ țiarŭ românŭ s'a adresatŭ către „trufașii vecini unguri“, î-lŭ atacă cu cuvinte adevêratŭ surugiesce și ne atacă din nou și pe noi, insinuându-ne nisce neadeveruri strigătoare la cerŭ.

Acêsta n'amŭ fi așteptatŭ încă nicî dela „Ellenzék.“

Ce a țisŭ „Românulŭ“?

A țisŭ, că trufașii vecini unguri își punŭ tôte puterile, pentru ca Români de aici să nu mai pôtă să-și învețe séu să-și cultive limba și să-și pătreze naționalitatea și apasă pe grumazii lorŭ pe tôte căile și prin tôte mijlôcele. „Nu-i mai este datŭ Românilorŭ — adauge „Românulŭ“ — să vorbescă, să simță și să cugete decâtŭ numai unguresce: êtă programa politică a bârbașilorŭ de statŭ unguri, pe care se întemeiază tôtă sciința lorŭ de-a guvernă.“

Și cu ce vrea să combată „Ellenzék“ acastă aserțiune?

Se provôcă la legea de instrucțiune care ar asigura limba română în scôlele române.

Forțe frumosŭ. Dêr „Ellenzék“ uită a ne spune că nimeni nu mai respectă legea de instrucțiune, și scôlele nostre, ce le-au aflatŭ Ungurii înființate, când au venit la putere — căci guvernulŭ ungurescŭ, scie forțe bine „Ellenzék“, nu a înființatŭ nicî măcarŭ o singură scôlă românescă — au ajunsŭ a depinde astăzi dela arbitriulŭ d-lui Trefort.

Décă ne este asiguratŭ dreptulŭ de a ne cultiva în limba română, de ce nu ne dă voiă guvernulŭ să ne înființămŭ unŭ gimnasiu în Caransebeșŭ. De ce ne omôră revisorii și inspectorii de scôle unguri învățământulŭ românescŭ, cerêndŭ dela scolarii noștri ca să-și petrecă mai multŭ de jumătate din timpulŭ lorŭ cu studiulŭ limbei și alŭ literaturii maghiare? Când se mai cultive ei și limba română decă trebuie să reciteze poesiile lui Vörösmarty și Petöfi din dósca în dósca?

Și Nemții ne împuneau limba lorŭ în vremile absolutismului, dér cereau numai ce era posibilŭ, nu ne zădărniceau instituțiunea cu pretenșiuni asagerate.

Ne mai vine „Ellenzék“ cu reuniunile.

Ei bine, de ce nu li se dă voiă femeilorŭ române din Sătmărŭ de ași înființa o reuniune de binefacere? De ce nu se concede înființarea unei reuniuni agricole române? De ce ne amenință „Ellenzék“ cu soții săi la fiecare ocaziune că ne vorŭ suprima și reuniunile, ce le mai avemŭ, căci se temŭ să nu conspirămŭ în ele.

Nu cumva le facŭ tôte aceste numai pentru că dorescŭ să ne cultivămŭ limba și să ne păstrămŭ naționalitatea?

Mai vorbesce „Ellenzék“ de țiarele române de aici, de cărturarii noștri cari trecŭ în România. La acastă parte a spectatorilorŭ sale vomŭ răspunde mâne mai pe largŭ. Deocamdată numai o simplă întrebare:

Să ne spună cei dela „Ellenzék“ — decă pretindŭ că nu știu minți îndrăsnețŭ — când au cetitŭ în „Gazeta“ vr'odată o proclamația, care ar provoca la incendiu și la dinamită și când au cetitŭ vr'odată în fôia noastră, că Români de aici arŭ gravita spre România?

Profesori „patriotici“.

II.

Tênerulŭ nostru vêdêndŭ-se astfelŭ isgonitŭ de fostulŭ séu profesorŭ ungarŭ din cauza iubirei ce o avea către limba și națiunea sa română, îi răspunde mâhnitŭ: „Mă ducŭ, d-le directorŭ, și vă scapŭ de a mea prezență, decă vè e așa de neplăcută, dér înainte de a merge trebuie să-și spunŭ, că nu mai sunt băiatŭ și că am ajunsŭ să am și eu convingerile mele. A mea firmă convingere este, că precum statulŭ și patria nu pierde nimicŭ decă fiă-care omŭ își vede numai de casa și de moșiora lui, așa nu pôte pierde nicî atunci, când, — cum e la noi, unde trăescŭ mai multe naționalități, — fie-care iubesc și se străduesc a-o înălța pe a lui. — Cu acestea se depărtă.“

Bêtrânulŭ profesorŭ ungarŭ de sigurŭ că a muritŭ în aceea credință, că elevulŭ séu de odinôră a cădutŭ jertfă pericolosului „dacoromânismŭ.“

Totŭ cu acestŭ diriginte se întêmplă, că întră odată în a treia clasă și află declamândŭ unŭ copilașŭ românŭ chiar „Deșteptă-te Române“; firesce în ôra limbei române, care se propunea în gimnasiulŭ din S. Dirigintele asculta cu fruntea încrêțită. La cuvintele: „la care să se nchine și cruții tîi dușmani,“ pârêndŭ-i-se din cuvêntulŭ „cruții“ ceva pericolosŭ statului, opresce pe copilașŭ în declamarea sa și-lŭ face să-și traducă

versulŭ. Făcêndŭ-se acêsta cu desteritate îndesultitôre dela unŭ copilașŭ ca declamatorulŭ, dirigintele se rêtcesce cu nespusă furiă către copilașŭ: — Cine e dușmanulŭ tîu? — Nu știu, d-le diriginte, răspunde copilașulŭ, vêdêndŭ că i se face rău dirigintelui. — Ba scii, numai răspunde iute, că êtă scutica în busunarulŭ meu. — Francesulŭ, țise copilulŭ ca într'o nimerelă. — Ba nu, voi țiceți, că sunteți nemŭ cu Francesulŭ și credeți, că vè va fi întru ajutorŭ. Spune numai dreptŭ, că scii tu. — Italianulŭ, răspunde éra copilulŭ. — Ba nu, cu acela țiceți voi, că sunteți frați buni, că și voi vè trageți dela Roma. — Nêmtulŭ, țise copilulŭ cu neliniște. — Ba nu, cu Nêmtulŭ ați ținutŭ voi și în 48 și țineți și acum. — Muscalulŭ déră, țise copilulŭ éra. — Ba nu, Muscalulŭ e prietenulŭ vostru, are aceeași religiune cu voi, așa țineți voi. — Apoi altulŭ nu știu, îndrăsni copilulŭ a mai țice. — Ba scii, și numai flôre de furci, că altcum îndată te taiu până la 12 scutice. — Ungurulŭ, țise copilulŭ, séu aducêndŭ-și aminte de acastă unică națiune, ce mai scia, séu strîmtoratŭ fiindŭ cu voia de a năcăji și elŭ pe dirigintele nemilosŭ învinovătorŭ. — Ungurulŭ, da e Ungurulŭ, cu care trăiesci într'o țeră, care te apêra de inimiți, a căruia pâne o mânânci, care te-a scăpatŭ din iobăgiă! Ungurulŭ e dér, flôre de furci. Ei, las', că te învățŭ eu îndată la blăstêmății de aceste, nemernicule. Eși afară! 12 scutice suntŭ ale tale. Aci-sŭ scuticele M. trage-i-le, dér bine, ca să-și aducă aminte nemerniculŭ acesta, că Ungurulŭ e dușmanulŭ lui. — Mă rogŭ, să nu mă bați, d-le diriginte; eu am țisŭ, căți am știutŭ; d-vôstrê ați alesŭ pe Ungurŭ, nu eu, țise copilulŭ încatŭ de ciudă. — Și încă dispuți, flôre de furci? Trage-lŭ din bancă, M!

M. celŭ mai mare și mai tare copilŭ în clasă, totŭ Românŭ, abia se mișcă, căci sângele apă nu se face; între aceste copilașulŭ sărî din bancă la ușă, o deschise largŭ și de acolo strigă, că elŭ nu se va lăsă să-lŭ bată, fiindŭ că nu e de vină. Se va duce la părinți și va spune, ce i s'a întêmplatŭ. Și cu acêsta dispărŭ în coridorŭ.

Severulŭ diriginte nu mai pățise una ca acêsta. De furiă nu se mai cunoscea. Se întorse către profesorulŭ de limba română și-lŭ apostrofă cu aceste cuvinte: — De aceste învăț copiii în ôra de limba română, d-le profesorŭ? — Ce învăț séu nu învăț, nu e loculŭ să discutămŭ aci, d-le diriginte. Politică nu au învățatŭ pân'acum. Despre celelalte la loculŭ și timpulŭ séu, răspunde profesorulŭ indignatŭ de acastă scenă și pârâsi clasa. Indată dupê elŭ și dirigintele.

Părinții copilului, ômeni plugari, dér în bună stare și numai pe acestŭ copilŭ avêndŭ-lŭ, n'au lăsatŭ lucrulŭ baltă. Au mersŭ la avocatŭ și prin acêsta au datŭ jêlbă la magistratulŭ orașului, care era protectorulŭ gimnasiului. Lucrulŭ a luatŭ unŭ cursŭ periculosŭ pentru dirigintele, căci pe acele vremi se plâteau rău „patriotisme“ aceste atâtŭ de bine plătite astăzi. Prin întervenirea unorŭ pretini ai dirigintelui însă s'a complanatŭ tôtă trêba și copilulŭ și-a continuatŭ studiile nepedepsitŭ.

Cu acestŭ tactŭ pedagogicŭ se cresce la noi și adî în elevii nemaghiari simțulŭ „patriotismului“ în multe institute maghiare. Apoi să se mai mire omulŭ de rezultatŭ!

Z.....

Din dieta ungară.

În ședința dela 13 Aprilie n a camerei deputaților din Pesta, ministrulŭ președinte Tisza a răspunsŭ la interpelarea deputatului Otto Herman privitôre la stările din comitatulŭ Maramurêșŭ. Interpelarea este următôrea:

Oursul la bursa de Viena din 14 Aprilie st. n. 1886

Table with multiple columns listing various securities and their prices, including items like 'Rentă de aur', 'Bonuri rurale', and 'Act. băncel'.

Bursa de Bucuresci.

Cota oficială dela 1 Aprilie st. v. 1886.

Table listing market rates and exchange values for various currencies and goods, including 'Cump.', 'vënd.', and 'Banca națională a României'.

Cursulu pieței Braşov

din 15 Aprilie st. n. 1886.

Table showing exchange rates and prices for commodities like 'Banconote românesci', 'Argint românesc', and 'Lire turcesci'.

Tarifa anunţurilor si inserţiunilor.

Text describing advertising rates: 'Anunţuri în pagina a IV-a linia de 30 litere garmond fl. — cr. 6. Pentru inserţiuni şi reclame pagina a III linia à fl. — cr 10.'

Abonamente la Gazeta Transilvaniei

Text describing subscription options: 'se pot face cu începerea dela 1 şi 15 ale fiecărei luni, mai uşor prin mandate postale. Adresele ne rugăm a ni se trimită exactă arătându-se şi posta ultimă.'

Avisu d-loru abonaţi!

Text for subscribers: 'Rugăm pe d-nii abonaţi ca la reînnoirea prenumeraţiunei să binevoiască a scrie pe cuponul mandatului postal şi numerii de pe fasia sub care au primitu şiarul nostru până acum.'

Mersulu trenurilor

pe linia Predeal-Budapesta şi pe linia Teiuş-Arad-Budapesta a calei ferate orientale de stat reg. ung.

Large table with multiple columns and rows detailing train schedules, including station names like 'Bucuresci', 'Predeal', 'Teiuş', 'Arad', and 'Budapesta', and train types like 'Tren de persoane' and 'Tren accelerat'.

Nota: Orele de noapte sunt cele dintre liniile gróse.